

PRIKAZ KNJIGE

Zilda A. P. Del Prette i Almir Del Prette
SOCIAL COMPETENCE AND SOCIAL SKILLS
A Theoretical and Practical Guide. Springer Nature
Switzerland AG 2017., 2021., 178. str.

U knjizi *Social Competence and Social Skills – A Theoretical and Practical Guide* autori Zilda A. P. Del Prette i Almir Del Prette bave se pitanjima međuljudskih odnosa iscrpno analizirajući važnost socijalne kompetencije i socijalnih vještina koje se smatraju zaštitnim čimbenikom zdravlja, razvoja i dobrobiti pojedinca, dok se poteškoće u interpersonalnim odnosima mogu okarakterizirati upravo kao njihov deficit.

Prvi dio knjige strukturiran je u četiri poglavlja te prikazuje osnovne koncepte temeljene na teoriji i praksi u području socijalne kompetencije i socijalnih vještina. U prvom poglavlju autori opisuju pojam socijalnih vještina dvama značenjskim određenjima objašnjavajući ga prvo kao teorijsko i praktično područje, a zatim kao korelirajući koncept u području socijalne kompetencije. Suvremena definicija socijalnih vještina uključuje obrasce ponašanja kao i neverbalne i paralingvističke komponente koje konstituiraju sam koncept socijalnih vještina. Također, autori navode opći skup glavnih socijalnih vještina o kojima govori dosadašnja literatura, a koji se sastoji od popisa domena i poddomena relevantnih i primjerenih socijalnih vještina za izvršavanje zadataka, društvenih uloga i razvoja pojedinaca. U drugom poglavlju autori problematiziraju koncept socijalne kompetencije razmatrajući ga ocjenjivačkim kriterijima: (1) varijabilnost socijalnih vještina; (2) samokontrola i analiza nepredviđenih situacija; (3) znanje i samospoznaja; (4) etika i vrijednost suživota. Etička dimenzija istaknuta je kao ishodišni kriteriji određenja socijalne kompetencije koja se odnosi na evaluacijski konstrukt ponašanja pojedinca, a uključuje njegove misli, osjećaje i radnje u interpersonalnim odnosima zadovoljavajući pri tom individualne ciljeve i zahtjeve određene situacije i kulture. Treće poglavlje pruža uvid u definiciju interpersonalnih zadataka, društvenih uloga i kulturnih praksi kao onih instanci relevantnih za razumijevanje socijalnih vještina i socijalne kompetencije. Prema mišljenjima autora društvena interakcija može se shvatiti kao niz razmjena ponašanja u kojima uključeni pojedinci ispunjavaju jedan ili više društvenih zadataka, dok su društvene uloge povezane sa skupom socijalnih vještina koje podrazumijevaju partnerstvo, odgoj, obrazovanje, akademsku uspješnost, profesionalni razvoj i dobrobit. Nadalje, kulturne prakse obilježene su generacijskom reprodukcijom te se smjenjuju prestankom funkcionalnosti za određenu kulturu ili skupinu. Osim toga, autori identificiraju nedostatke socijalnih vještina prilikom njihovog usvajanja, izvedbe i prilagodbe, a koji mogu pomoći u odabiru prikladnih metoda intervencija. U četvrtom poglavlju autori predstavljaju program osposobljavanja socijalnih vještina koji se temelji na pozitivnim korel-

acijama i problemima povezanim s njihovim nedostatkom te ostalim zahtjevima socijalne kompetencije. U tomu smislu izloženi su preventivni, terapijski i stručni programi te mogući načini intervencije u grupnom ili individualnom radu. Autori prikazuju iskustvenu metodu koja služi za stvaranje uvjeta u kojem pojedinac aktivno sudjeluje te time povećava osjetljivost na nepredviđene situacije koje se javljaju u svakodnevnom okruženju.

Drugi dio knjige sadrži tri poglavlja (peto, šesto i sedmo) i predstavlja smjernice za promicanje socijalne kompetencije i njezinih zahtjeva. U petom poglavlju autori predstavljaju smjernice za ocjenjivanje učinkovitosti programa intervencija obuhvaćajući četiri razine procesa: (1) inicijalnu evaluaciju odnosno detekciju problema s kojima se pojedinac susreće; (2) procesnu evaluaciju koja uključuje detaljne informacije o ponašanju pojedinca tijekom programa; (3) kontinuiranu evaluaciju koja ukazuje na prevladavanje nedostataka ili eventualne nove poteškoće u socijalnim vještinama i zahtjevima socijalnog okruženja; (4) konačnu evaluaciju odnosno mjerenje kliničkog poboljšanja ili obrazovnog usavršavanja. Šesto poglavlje donosi pregled glavnih tehnika i resursa koji su zajednički programu obuke pod nazivom Trening socijalnih vještina. Autori navode da program sadrži povratne informacije za pojedinca, osnaživanje, oblikovanje, modeliranje, simboličko i prikriveno modeliranje, igranje uloga, iskušavanje ponašanja u određenim situacijama, kognitivno restrukturiranje, interpersonalne zadaće, rješavanje problema. Osim toga, program uključuje tehnike poput analize nepredviđenih situacija, interaktivne upute i vježbe te upotrebu multimedijских resursa. Sedmo poglavlje nastavlja se kao rasprava o načinima promicanja zahtjeva socijalne kompetencije postupcima i izvorima spomenutim u prethodnom poglavlju. Autori poseban naglasak stavljaju na važnost samokontrole i analize nepredviđenih situacija, prethodnog poznavanja društvenog konteksta kao i vriednosti suživota i samospoznaje.

Treći dio knjige sadržajno je podijeljen na tri poglavlja (osmo, deveto i deseto) te se bavi planiranjem i provođenjem programa za promicanje socijalne kompetencije. Autori u osmom poglavlju iscrpno opisuju faze planiranja iskustvenog programa Treninga socijalnih vještina usmjerenog na prevenciju adolescenata i mlađih odraslih osoba. Struktura iskustvenog programa sadrži nekoliko aspekata, a među najvažnijima se ističu se: (1) broj sudionika i njihove karakteristike; (2) fizičko okruženje; (3) željeno trajanje programa; (4) sudjelovanje ili nesudjelovanje sustručnjaka u programu. Deveto poglavlje donosi upute za provođenje Treninga socijalnih vještina koji se organizira planom različitih aktivnosti poput zadataka od kuće, iskustvenih aktivnosti s uvodnih sesija/terapija, ali uključuje i akcijske planove za početnu, srednju i završnu etapu rada. S obzirom na specifičnost izvođenja programa autori poseban naglasak stavljaju na vještine koje se očekuju od voditelja programa. Nakon rasprave o praktičnim i metodološkim pristupima u desetom poglavlju autori ističu 25 iskustvenih aktivnosti i dvije praktične vježbe za Trening socijalnih vještina uključujući opis posebnih ciljeva, materijala i postupaka korištenih u radu. Aktivnosti su podijeljene na: (1) početak i završetak sesije/terapije; (2) središnji dio sesije/terapije i (3) vježbe za analizu i uvježbavanje vještina.

Knjiga *Social Competence and Social Skills – A Theoretical and Practical Guide* predstavlja važan konceptualni i znanstveni doprinos u akademskom kontekstu i društvenoj zajednici u cjelini. Teorijske spoznaje i relevantne praktične metode omogućuju osmišljavanje, planiranje i provedbu aktivnosti u području unaprjeđenja socijalnih kompetencija i socijalnih vještina. S obzirom na svoj didaktički karakter ova knjiga može biti primijenjena u izobrazbi osnovnih terapijskih znanja i vještina, a komparativnom analizom teorijskih i praktičnih postupaka proširuje suvremene spoznaje u području pedagogije, sociologije, psihologije i njima srodnih znanstvenih disciplina.

Vladimir Bjelobrk, mag. paed.
Centar za autizam, Osijek